

Bērna tiesības uz darbu un īpašu aizsardzību tiesiskais regulējums

Kitija Bite

Rīgas Stradiņa universitāte, Juridiskā fakultāte, Latvija

Ievads. Tiesības uz darbu pieder cilvēka pamattiesībām. Tās noteiktas gan starptautiskajos dokumentos, gan nacionālajās tiesību normās. Attiecībā uz bērna nodarbinātību starptautiskās cilvēktiesības ir duāla rakstura – no vienas puses, tās nosaka ikviena tiesības uz darbu, t. sk. arī bērna, bet no otras puses, paredz bērniem īpašu aizsardzību un palīdzību.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Sniegt bērna tiesību uz darbu analītisku izklāstu, akcentējot bērnu tiesību aizsardzību. Darbā veikta normatīvo aktu un zinātniskās literatūras analīze.

Rezultāti. Nacionālais tiesiskais regulējums bērnu nodarbinātības jomā saistīts ar civiltiesībām, bērnu aizsardzības tiesībām, darba tiesībām un civilprocesuālajām tiesībām, kas liecina, ka šis jautājums ir pietiekami komplikēts. Latvija darba tiesībās ir ievērojusi Eiropas Savienības un starptautisko cilvēktiesību dokumentu nosacījumus bērnu nodarbinātībai, cenšoties sabalansēt bērna tiesības uz darbu un bērna aizsardzību.

Secinājumi.

1. Latvija, pievienojoties starptautiskajām cilvēktiesību normām, akceptē personas tiesības uz darbu, tādējādi nodrošinot sev iztiku. Šīs tiesības ir noregulētas Darba likumā. Latvija arī akceptē bērna tiesību aizsardzību starptautisko regulējumu. Līdz ar to Latvija atzīst, ka bērna intereses ir primāras, lai nodrošinātu personības attīstību un izglītības iegūšanu.
2. Vecākiem kā likumiskajiem pārstāvjiem ir savu ekonomisko iespēju robežās jānodrošina bērna pilnvērtīga attīstība. Ja bērns ir palicis bez vecākiem, valstij jāuzņemas rūpes par bērna attīstību. Tomēr tiesiskais regulējums paredz arī bērna tiesības uz darbu. Tikai valstij obligāti jānosaka minimālais vecums, no kura bērnam ir tiesības strādāt.
3. Darba likums aizliedz pastāvīgi nodarbināt bērnu, bet tajā pašā laikā no 13 gadu vecuma ar vecāku vai aizbildņu piekrišanu bērnu var īslaicīgi nodarbināt valsts noteiktos darbos. Šajā gadījumā obligāts nosacījums ir bērna tiesības uz veselīgu, tikumīgu attīstību un izglītības iegūšanu.
4. Īpašs regulējums ir bērnu nodarbināšana izņēmuma gadījumos bez vecuma ierobežojuma (kaut vai pēc bērna dzimšanas), bet ar vecāku vai aizbildņu piekrišanu. Darba likums strikti nosaka, ka tā ir kultūras, mākslas, sporta un reklāmas joma.
5. Latvija Darba likumā ir sabalansējusi bērna tiesības uz darbu un tiesības uz bērna tiesību aizsardzību, neaizliedzot bērna tiesību īstenošanu, bet nosakot ierobežojumus darba devējam, lai nodrošinātu bērna aizsardzību.